

บันทึก
เรื่อง การตั้งผู้รักษาราชการแทน
(กรณีกรมศุลกากร)

กรมศุลกากรได้มีหนังสือด่วนมาก ที่ กค.๐๖๐๓/๐๔๗๐๓ ลงวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๐ ขอให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับปัญหาเรื่อง การตั้งผู้รักษาราชการแทนตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑๔ ข้อ ๓๓ โดยมีข้อเท็จจริงว่า ในกรณีที่ศุลกากรเขตหรือนายด่านศุลกากรไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ศุลกากรเขตจะรายงานต่อกรมศุลกากร ซึ่งกรมศุลกากรก็จะมีคำสั่งตั้งผู้รักษาราชการแทนตามประกาศของคณะปฏิวัติดังกล่าว แต่ในทางปฏิบัติปรากฏว่า บางครั้งคำสั่งกรมศุลกากรที่ส่งไปยังสำนักงานศุลกากรเขตหรือนายด่านศุลกากรเกิดความล่าช้า ศุลกากรเขตหรือนายด่านศุลกากรผู้ซึ่งไม่อาจปฏิบัติราชการได้นั้น ก็กลับไปปฏิบัติราชการตามเดิมแล้ว คำสั่งของกรมศุลกากรจึงไม่ได้ผลเท่าที่ควร และหากเกิดความรับผิดชอบขึ้นในระหว่างที่ศุลกากรเขตหรือนายด่านศุลกากรไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ผู้ที่ศุลกากรเขตหรือนายด่านศุลกากรได้สั่งการไว้เป็นการภายในอาจปฏิเสธได้ว่า ขณะนั้นยังไม่ได้รับคำสั่งแต่งตั้งจากกรมศุลกากรให้เป็นผู้รักษาราชการแทน นอกจากนั้นยังเป็นการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายของทางราชการมาก เพราะคำสั่งดังกล่าวนี้จะต้องมีอยู่เป็นประจำ ดังนั้น กรมศุลกากรจึงขอหารือว่า ในกรณีที่ศุลกากรเขตหรือนายด่านศุลกากรไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติราชการได้ กรมศุลกากรจะสั่งแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนเป็นการประจำไว้ล่วงหน้า จะกระทำได้เพียงใดหรือไม่

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรมการร่างกฎหมาย กองที่ ๕) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวประกอบกับคำชี้แจงของผู้แทนกรมศุลกากรแล้ว มีความเห็นว่า

โดยที่สำนักงานศุลกากรเขตซึ่งมีด่านศุลกากรต่าง ๆ สังกัดอยู่นั้นเป็นส่วนราชการ ซึ่งมีฐานะเทียบเท่ากอง สังกัดอยู่ในกรมศุลกากร กระทรวงการคลัง ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมศุลกากร กระทรวงการคลัง พ.ศ. ๒๕๑๖ และมีศุลกากรเขตและนายด่านศุลกากร ซึ่งมีตำแหน่งเทียบเท่าผู้อำนวยการกอง หัวหน้ากอง หัวหน้าแผนก หรือประจำแผนก แล้วแต่กรณี เป็นผู้บังคับบัญชาตามกฎหมาย ก.พ. ฉบับที่ ๗๕๒ (พ.ศ. ๒๕๑๖) ลงวันที่ ๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ และโดยที่ข้อ ๓๓^๑ ประกอบกับข้อ ๓๑^๒ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑๔ ลงวันที่ ๒๔

^๑ ข้อ ๓๓

ฯลฯ

ฯลฯ

ส่วนราชการตามข้อ ๓๑ (๒) และ (๓) ให้มีอำนาจหน้าที่ตามที่ได้กำหนดไว้ให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการนั้น ๆ โดยให้มีผู้อำนวยการกอง หัวหน้ากอง หัวหน้าแผนก หรือหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่เทียบเท่าผู้อำนวยการ หัวหน้ากอง หรือหัวหน้าแผนกเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการ

กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๕ กำหนดว่า เมื่อหัวหน้าส่วนราชการอันได้แก่ผู้อำนวยการกอง หัวหน้ากอง หัวหน้าแผนก หรือหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่เทียบเท่าตำแหน่งดังกล่าวไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้อธิบดีแต่งตั้งข้าราชการในกรมคนหนึ่งเป็นผู้รักษาราชการแทน ฉะนั้น เมื่อพิจารณาด้วยบทกฎหมายดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่าบุคลากรเขตที่ดีหรือนายด่านบุคลากรที่ดี ต่างก็เป็นหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่เทียบเท่าตำแหน่งผู้อำนวยการกอง หัวหน้ากอง หรือหัวหน้าแผนก แล้วแต่กรณี ดังนั้น ในกรณีที่บุคลากรเขตและนายด่านบุคลากรดังกล่าวไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติราชการได้ อธิบดีกรมบุคลากรจึงย่อมมีอำนาจแต่งตั้งข้าราชการคนหนึ่งคนใดในสำนักงานบุคลากรเขตหรือนายด่านบุคลากรนั้น ๆ เป็นผู้รักษาราชการแทนได้ เพราะข้าราชการในสำนักงานบุคลากรเขตหรือนายด่านบุคลากรก็เป็นข้าราชการในสังกัดกรมบุคลากรเช่นเดียวกัน

ปัญหาที่พึงพิจารณาต่อไปก็คือ เมื่ออธิบดีกรมบุคลากรมีอำนาจแต่งตั้งข้าราชการในสำนักงานบุคลากรเขตหรือนายด่านบุคลากรเป็นผู้รักษาราชการแทนได้ดังกล่าวแล้ว อธิบดีกรมบุคลากรจะแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนดังกล่าวไว้เป็นการล่วงหน้าจะกระทำได้หรือไม่ ในข้อนี้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรมการร่างกฎหมาย กองที่ ๕) เห็นว่า อธิบดีกรมบุคลากรย่อมมีอำนาจแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนไว้ล่วงหน้าได้ เพราะการกระทำเช่นนี้มีได้มีบทบัญญัติของกฎหมายห้ามไว้แต่คำสั่งแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนนั้น จะต้องระบุไว้เป็นเงื่อนไขด้วยว่า ในกรณีที่บุคลากรเขตหรือนายด่านบุคลากรไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นผู้รักษาราชการแทน และในการแต่งตั้งนั้น ก็จะต้องแต่งตั้งให้ข้าราชการในสำนักงานบุคลากรเขตหรือนายด่านบุคลากร แล้วแต่กรณี แต่เพียงคนเดียวเท่านั้นเป็นผู้รักษาราชการแทน ทั้งนี้เพราะการแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนกระทำได้เพียงครั้งละหนึ่งคนเท่านั้น

(ลงชื่อ) ส. โหตระกิตย์

(นายสมภาพ โหตระกิตย์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เมื่อหัวหน้าส่วนราชการตามวรรคสอง ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้อธิบดีแต่งตั้งข้าราชการในกรมคนหนึ่งเป็นผู้รักษาราชการแทน

^๒ ข้อ ๓๑ ให้แบ่งส่วนราชการในกรมซึ่งสังกัดหรือไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงหรือทบวง ดังนี้

(๑) สำนักงานเลขานุการกรม

(๒) กอง

(๓) แผนก

กรมใดที่มีความจำเป็นหรือเหตุผลพิเศษ จะแบ่งส่วนราชการโดยให้มีส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเทียบกองหรือแผนกก็ได้

เมษายน ๒๕๒๐